

baar geworden schade en vervolgens op het gekapitaliseerde bedrag.

Buitengerechtigde kosten

4.14. De gevorderde buitengerechtigde kosten, bestaande uit de declaratie van het door B ingeschakelde letselschadebureau ad € 12.108,75, dienen als kosten ter verkrijging en vaststelling van schadevergoeding te worden aangemerkt en zullen, nu Univé zich voor wat betreft de hoogte van het in rekening gebrachte bedrag niet heeft verweerd, worden toegewezen.

Belastinggarantie

4.15. De gevorderde betaling van “eventueel verschuldigde” heffingen inkomstenbelastingen volksverzekeringen zal worden afgewezen, aangezien B haar stelplicht heeft verzaakt door dit punt in het petitum van haar dagvaarding op te nemen maar niet te onderbouwen in het lichaam van haar dagvaarding. Overigens ligt heffing van de bedoelde belasting en premies bij vergoedingen als waar hier sprake van is niet voor de hand.

Vervolg van de procedure

4.16. Het vorenoverwogene ziet op de bij de berekening van gederfd levensonderhoud te hanteren uitgangspunten.

De rechtbank zal B, overeenkomstig haar aanbod daartoe, in de gelegenheid stellen om met inachtneming van hetgeen hierboven omtrent die uitgangspunten werd overwogen een aanvullende actuariële berekening in het geding te brengen, waarop Univé vervolgens zal kunnen reageren.

Partijen wordt verzocht de reeds betaalde voorschotten (op de hierboven onder 4.13. aangegeven wijze) in hun berekeningen te verwerken.

4.17. Voor het overige houdt de rechtbank iedere beslissing aan.

4.18. Ten overvloede wordt overwogen dat het partijen vanzelfsprekend vrij staat om opnieuw met elkaar in onderhandeling te treden en tot een minnelijke regeling te komen, waarbij het vorenstaande als richtsnoer zou kunnen dienen.

Beslissing

De zaak wordt verwezen naar de rolzitting van woensdag 31 augustus 2005, voor uitlating aan

de zijde van B als bedoeld in rechtsoverweging 4.16.

Verder houdt de rechtbank iedere beslissing aan.

74

Rechtbank Arnhem

15 februari 2006, nr. 122894/HA ZA 05-157, LJN AW1836

(mr. Roovers)

Noot A.J. Van

Postwhiplash-syndroom. Causaal verband.

Deskundigenbericht.

[BW art. 6:98]

Eiseres wordt tijdens het optrekken voor een verkeerslicht in haar personenauto van achteren aangereden door een vrachtwagen met oplegger. Haar auto raakt door de aanrijding licht beschadigd; de vrachtwagen loopt geen schade op. Na de aanrijding klaagt eiseres over nekklachten. HDI erkent als WAM-assuradeur van de vrachtwagen de aansprakelijkheid voor de ongevalsgevolgen. Twee jaar na het ongeval verzoeken eiseres en HDI de neuroloog Beijersbergen om een onafhankelijke expertise te verrichten. Naar aanleiding van de anamnese noteert Beijersbergen in zijn rapport dat de vrachtwagen met een snelheid van omstreeks 20 tot 30 kilometer op de personenauto is gebotst en dat deze daardoor vele meters vooruit is geslagen. De klap zou met name door de trekhaak van de personenauto zijn opgevangen. Op basis van deze feitelijke toedracht concludeert Beijersbergen dat bij eiseres sprake is van een matig tot ernstig postwhiplash-syndroom. Nadat Beijersbergen zijn rapport heeft uitgebracht, laat HDI eenzijdig een verkeersongevallenanalyse uitvoeren door Meuwissen. Deze concludeert dat de botsnelheid aanzienlijk lager is geweest (tussen de 7,4 en 10 km/uur) en dat de klap niet is opgevangen door de trekhaak. Aldus heeft de aanrijding slechts een snelheidstoename teweeggebracht van ongeveer 8 tot 12 km/uur; volgens Meuwissen is dat onvoldoende om langdurig whiplashletsel van enige betekenis te kunnen veroorzaken. In de discussie die zich daarna ontspint, legt eiseres het rapport van Meuwissen eenzijdig voor aan Beijersbergen. Deze schrijft in een aanvul-

lende rapportage dat hij in het rapport van Meuwissen geen aanleiding ziet om zijn eerder ingenomen conclusies te wijzigen. HDI wendt zich vervolgens tot de rechtbank Rotterdam met het verzoek een nieuwe neurologische expertise te gelasten. Ter onderbouwing van dit verzoek voert zij (onder meer) aan dat Beijersbergen is uitgegaan van onjuiste gegevens over de feitelijke toedracht. De rechtbank wijst het verzoek af. In appel bekrachtigt het Hof 's-Gravenhage de bestreden beschikking. Eiseres stelt vervolgens een vordering tot schadevergoeding in bij de Rechtbank Arnhem. In deze procedure voert HDI opnieuw aan dat het expertiserapport van Beijersbergen onbruikbaar is. De rechtbank overweegt dat partijen beide betrokken zijn geweest bij en hebben meegewerkt aan de totstandkoming van het als afronding van het debat bedoelde deskundigenrapport. Op grond daarvan moeten zij het in beginsel doen met de inhoud van het rapport, tenzij daartegen klemmende bezwaren bestaan. Dit geldt tevens voor het aanvullende rapport, omdat HDI in de procedure ruimschoots de gelegenheid heeft gehad – en die gelegenheid ook heeft benut – om zich over de inhoud daarvan uit te laten. De door HDI aangevoerde bezwaren zijn volgens de rechtbank niet overtuigend genoeg om de rapportages van Beijersbergen terzijde te kunnen stellen. Als er vanuit natuurwetenschappelijk oogpunt al een ondergrens voor het ontstaan van whiplash letsel gesteld kan worden, dan ligt die onvoldoende zeker bij de door Meuwissen aangehouden snelheids-toename van 10 tot 12 km/uur. Een vraag die in de rapportages van Beijersbergen onvoldoende wordt beantwoord, is of de beperkingen van eiseres het gevolg zijn van het postwhiplash syndroom of van een psychogene ontregeling. De rechtbank ziet hierin aanleiding een deskundige te benoemen op het gebied van de neuropsychologie.

A te B,
eiseres,
procureur: mr. F.J. Boom,
tegen
de naamloze vennootschap HDI Verzekeringen
NV te Rotterdam,
gedaagde,
procureur: mr. R.P. Elzas.

1. De procedure
(...; red.)

2. De feiten

2.1. A stond op 15 september 1999 als bestuurster van een personenauto voor een rood verkeerslicht op de Stadsbrink in Wageningen. Nadat het verkeerslicht op groen was gesprongen, is A opgetrokken. Bij het optrekken is de motor van haar auto afgeslagen, waardoor zij tot stilstand kwam. Vervolgens is A van achteren aangerezen door een vrachtwagen met oplegger (hierna: de aanrijding).

2.2. Onder de gedingstukken bevindt zich een kopie van een registratieset, met nummer PL0744/99-159451, van de politie West-Veluwe Vallei (productie 1 bij conclusie van antwoord). In de registratieset is opgenomen dat de in r.o. 2.1 genoemde vrachtwagen geen schade had. De auto van A was aan de achterzijde licht beschadigd. Voorts is in deze registratieset – voor zover van belang – opgenomen dat A melding heeft gemaakt van nekkklachten.

2.3. A is na de aanrijding ter controle naar het ziekenhuis vervoerd. In het ziekenhuis zijn röntgenfoto's gemaakt van de halswervelkolom van A. De röntgenfoto's toonden geen afwijkingen van de halswervelkolom.

2.4. Enige tijd na de aanrijding is A door haar huisarts doorverwezen naar een fysiotherapeut. Vervolgens is A door haar huisarts doorverwezen naar dr. W.I.M. Verhagen, neuroloog (hierna: Verhagen).

2.5. Verhagen heeft A op 17 mei 2000 onderzocht. In zijn rapportage d.d. 18 mei 2000 (productie 3 bij conclusie van antwoord) is opgenomen dat de klachten die A heeft geuit "passen bij een post whiplash syndroom waarbij patiënte langzamerhand vastloopt".

2.6. De vrachtwagen is eigendom van X te Z. X is ingevolge de Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen (WAM) verzekerd bij HDI.

2.7. HDI heeft de aansprakelijkheid voor de aanrijding erkend.

2.8. A en HDI hebben overeenstemming bereikt over de noodzaak tot het laten verrichten van een medische expertise. Daartoe hebben A en HDI zich gezamenlijk gewend tot de neuroloog drs. R.S.H.M. Beijersbergen (hierna: Beijersbergen). Beijersbergen heeft A onderzocht op 31 juli 2001. In zijn rapportage d.d. 20 september 2001 (productie 1 bij dagvaarding) heeft Beijersbergen – voor zover van belang – het volgende opgenomen:

"(...)

I. Anamnese:

Voorgeschiedenis:

(...)

Op het moment van ongeval d.d. 15 september 1999 was zij gezeten in een middenklassenpersoneelwagen, voorzien van een trekhaak. Er was een hoofdsteun aanwezig en betrokkene had de autogordel om.

Binnen de bebouwde kom viel het haar steeds op dat een vrachtauto vlak achter haar bleef hangen. Bij een laatste stoplicht moest zij tot stilstand komen. De achter haar rijdende vrachtwagen was juist aan het optrekken na een vorig stoplicht en reed met een snelheid van omstreeks 20 tot 30 kilometer achterop haar. Betrokkene heeft niets horen of zien aankomen. Zij herinnert zich vooral de klap die met name de trekhaak raakte, zodat de schade uiteindelijk meeviel (...).

De vrachtwagen was nog voorzien van een aanhanger. Betrokkene is vele meters vooruit geslagen. Direct aansluitend aan de klap is er wel enige amnesie. Zij weet zich als eerste herinnering achter haar auto te lopen. (...).

(...)

VII. Beantwoording van de door u gestelde vragen:

Vraag 1: Welke zijn uw bevindingen bij anamnese, lichamelijk onderzoek en eventueel hulp-onderzoek, welke diagnose(n) stelt u op uw vakgebied, welke behandelingen werden ingesteld en met welk resultaat?

Antwoord: (...). De diagnose die op mijn vakgebied dient te worden gesteld luidt dat betrokkene bij het ongeval een acceleratieletsel opliep van de nekstreek, waarbij zich ook lichte commotionele verschijnselen hebben voorgedaan. Aansluitend ontstond een beeld dat compatibel is volgens de richtlijnen van de Nederlandse Vereniging voor Neurologie, met een postwhiplashsyndroom met ook enige neuropsychologische storingen.

(...)

Vraag 2: Wilt u op grond van uw onderzoeksbevindingen en de overige beschikbare gegevens zo uitgebreid mogelijk en gemotiveerd aangeven:

A. Waaruit de restklachten en/of restverschijnselen bestaan die op medische gronden als ongevalsgevolg moeten worden beschouwd?

B. Welke van de huidige klachten en/of restverschijnselen naar uw mening reeds vóór het

ongeval d.d. 15 september 1999 bestonden?

Antwoord: A. De door betrokkene geuite klachten met betrekking tot verminderde belastbaarheid van de nek en schouderstreek met optredende hoofdpijnen en neuropsychologische bijzonderheden, met nu en dan ook vegetatieve reacties en tintelingen in de handen, dienen ons inziens als een ongevalsgevolg te worden beschouwd op basis van de gestelde diagnostiek. (...). Er zijn op de foto's geen traumatische afwijkingen zichtbaar. De emotionele ontregeling, alsmede de forse hoofdpijnen, imponeren meer als persoonlijkheid gebonden en hebben enigszins ook te maken met de verwerking van de gevolgen van het haar overkomen ongeval en kunnen als zodanig als een indirect gevolg worden beschouwd van het letsel.

B. Het is ons niet gebleken dat enige van haar huidige klachten en/of verschijnselen voor het ongeval hebben bestaan. De discopathie op de cervicale wervelkolom was uiteraard van premorbide aard. Het komt ons voor dat de neiging tot verhoogde nerveuze spanning eveneens van premorbide aard moet worden beschouwd.

Vraag 3: Wilt u de mate van functiestoornis (= impairment) op uw vakgebied als gevolg van het ongeval uitdrukken in een percentage van (arm/been/mens), ongeacht enig beroep en uitgaande van de toestand van betrokkene voor het ongeval? Wilt u hierbij uitgaan van de 'Guides to Evaluation for Permanent Impairment' van de American Medical Association (AMA, 4e editie). Wilt u zo nauwkeurig mogelijk omschrijven hoe het totale percentage is opgebouwd en indien van toepassing links en rechts vergelijken?

Antwoord: De mate van functiestoornis op ons vakgebied als gevolg van het ongeval kan worden uitgedrukt via de richtlijnen van de Nederlandse Vereniging voor neurologie, waarbij raadplegen hoofdstuk IV, paragraaf B 'het postwhiplashsyndroom'.

(...).

Ten aanzien van de whiplashproblematiek dienen wij het volgende op te merken. Het letsel moet als vrij ernstig worden beschouwd, gezien de impact. Voorts zijn er commotionele verschijnselen geweest en zijn de klachten onmiddellijk ontstaan en hebben zich fors gemanifesteerd in de loop van de jaren zonder volledig herstel. (...)

Hierbij dient te worden berekend dat betrok-

kene een tamelijk gespannen persoonlijkheid is, waarmee de klachten ongetwijfeld zich erger voordoen dan nodig is. Alles tezamen genomen echter zijn wij toch van mening dat wij staan voor een matig/ernstig postwhiplashletsel (...).

Het totale percentage invaliditeit stellen wij voor vast te leggen op: (...) 5%.

Vraag 4a: Welke beperkingen stelt betrokkene te ondervinden bij activiteiten van het dagelijks leven, in de vrije tijdsbesteding en bij de beroepsuitoefening (inclusief huishoudelijke arbeid)?

Antwoord: Betrokkene geeft geen belangwekkende storingen bij de activiteiten van het dagelijks leven aan.

In de vrije tijdsbesteding geeft zij forse belemmeringen aan die zich vooral bevinden op het gebied van lichamelijke belasting, zoals tuinieren en sporten. Voorts zijn bezigheden als doehet-zelven door de gedwongen houding, waarin zij haar nek moet houden, voor haar maar zeer beperkt tot nauwelijks mogelijk.

Voor wat betreft de beroepsuitoefening, inclusief huishoudelijke arbeid moet worden aangegeven dat betrokkene geen duurbelasting kan hebben. Zwaardere werkzaamheden kan betrokkene niet aan en er zijn daarnaast klachten over vegetatieve problematiek met een verhoogde vermoeibaarheid en moeite hebben met de concentratie. Hierdoor is betrokkene sterk interferentiegevoelig.

Een en ander betekent dat zij grote moeite heeft de functies die van zwaardere aard zijn binnen haar werk, dan wel binnen haar huishoudelijk werk, uit te voeren.

Vraag 4b: Acht u de door betrokkene aangegeven beperkingen aannemelijk op grond van uw onderzoeksresultaten als gevolg van het ongeval?

Antwoord: Het is ons, op grond van ons onderzoek en de aanvullende gegevens, gebleken dat wij aannemelijk kunnen achten dat inderdaad de door betrokkene aangegeven beperkingen als gevolg moeten worden gezien van het haar overkomen ongeval.

(...)"

2.9. HDI heeft een verkeersongevallenanalyse laten uitvoeren door J.L.M. Meuwissen (hierna: Meuwissen). De (ongedateerde) rapportage van Meuwissen bevindt zich onder de gedingstukken (productie 5 bij conclusie van antwoord). Volgens Meuwissen is bij de aanrij-

ding sprake geweest van een snelheidstoename van ongeveer 8 tot 12 km/uur. Tevens heeft Meuwissen geconcludeerd dat de vrachtwagen ten tijde van de aanrijding tussen de 7,4 en 10 km/uur reed en dat de trekhaak van de auto van A niet is geraakt.

2.10. Na uitwisseling van correspondentie tussen de advocaat van HDI en de letselschadespecialist van A, heeft laatstgenoemde bij brief van 19 maart 2003 (eenzijdig) de rapportage van Meuwissen voorgelegd aan Beijersbergen.

2.11. Beijersbergen heeft bij brief, gedateerd 6 mei 2003, gereageerd op de bevindingen van Meuwissen. In deze brief is – onder meer – het volgende opgenomen:

"(...)

(...), dat de 'snelheid' van de botsing niet de bepalende factor is voor het ontstaan van een postwhiplashsyndroom (m/sec). Doch dat de bepalende factor moet worden gezocht in de 'versnelling' (m/sec² = G kracht) die ontstaat bij de botsing.

(...)

Voor wat betreft de voorliggende kwestie is duidelijk dat er totaal geen elasticiteit is geweest van de kant van de trekker (lees: de vrachtwagen, toevoeging rb.). Voorts dat deze een zeer hoog gewicht heeft gehad, hetgeen ertoe leidt dat bij lagere snelheden een forse versnelling kan ontstaan, uit te drukken in G-krachten.

Daarnaast is inderdaad van betekenis of er zich een trekhaak bevindt aan een voertuig. Het is wel bekend dat een botsing op een trekhaak een minder elastische botsing en daarmee tot een hogere versnelling, dan wel G-krachten gaat leiden.

Ik ga er nu vanuit, op grond van de voorliggende gegevens, dat het al dan niet aanwezig zijn van een trekhaak in dit geval niet relevant is geweest.

Een tweede van betekenis is inderdaad het feit dat betrokkene van het vrouwelijk geslacht is en dit levert een verdubbelde kans op het ontstaan van een whiplashletsel op.

(...).

Daarnaast ben ik het eens met de stelling dat vanaf snelheden met botsingen van 10 km/uur er zich whiplashletsels kunnen voordoen, die doorgaans verdwijnen. Echter, in het onderhavige geval kan dus een snelheid van 12 km/uur worden aangenomen, waarbij er een weinig elastische botsing optreedt met een hoog gewicht van de aanrijdende auto. In dat geval zou

wellicht toch een hogere G-kracht berekend kunnen worden op de inzittenden van de personenwagen in casu op de nek van mevrouw M. Van der Deen-A.

(...)

Mijns inziens behoeft op grond van dit onderzoek (bedoeld wordt het onderzoek van Meuwissen, toevoeging rb.) dus een bijstelling op mechanische gronden niet, dan wel nog niet, mijnerzijds te worden ondernomen.

Ten aanzien van de klachten van betrokkene mag inderdaad worden aangegeven, zoals ook in de rapportage, dat zij een gespannen en nerveuze indruk maakt, hetgeen uiteraard kan leiden tot een verhoogde sybjectieve lijdensdruk.

(...).

Ik acht het uitgesloten dat de klachten van betrokkene voorgewend zijn.

(...).

(...)”.

2.12. Op 1 juli 2003 heeft HDI zich gewend tot de rechtbank in Rotterdam met het verzoek tot het houden van een voorlopig deskundigenbericht. HDI heeft aan dit verzoek ten grondslag gelegd – kort gezegd – dat Beijersbergen bij het opstellen van zijn rapportage is uitgegaan van een aantal onjuiste mededelingen van A omtrent de toedracht van de aanrijding en voorts dat Beijersbergen niet door objectief onderzoek heeft vastgesteld dat de beperkingen van A aanwezig, reëel, niet door haar ingebeeld, niet door haar voorgewend en niet door haar overdreven zijn. Bij beschikking van 21 juli 2004 heeft de rechtbank in Rotterdam het verzoek afgewezen. HDI is van deze beschikking in beroep gekomen bij het gerechtshof in Den Haag. Bij beschikking van 19 april 2005 heeft het gerechtshof de bestreden beschikking bekrachtigd.

2.13. HDI heeft een bedrag van € 22.500,- aan A betaald.

3. *Het geschil*

3.1. A heeft gevorderd dat de rechtbank bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad, HDI zal veroordelen:

I. tot betaling aan A van € 193.565,-, te vermeerderen met de wettelijke rente daarover vanaf 15 september 1999;

II. in de kosten van deskundige bijstand en de overige materiële schadeposten, welke posten nader dienen te worden opgemaakt bij staat en te worden vereffend volgens de wet;

III. tot het verstrekken van een deugdelijke fiscale garantie;

IV. in de proceskosten.

3.2. Ter onderbouwing van haar vorderingen heeft A aangevoerd dat HDI de aansprakelijkheid voor alle geleden en nog te lijden schade ten gevolge van de aanrijding heeft erkend. A heeft als gevolg van de aanrijding diverse klachten opgelopen, hetgeen is bevestigd in de rapportage van Beijersbergen d.d. 20 september 2001. Beijersbergen heeft geoordeeld dat A bij de aanrijding een acceleratieletsel van de nekstreek heeft opgelopen met een kortdurende amnesie, mogelijk commotioneel. Aansluitend daarop heeft zich een postwhiplashsyndroom met neuropsychologische elementen ontwikkeld. Omdat haar gezondheidsklachten het gevolg zijn van de aanrijding, moet de daaruit voortvloeiende schade door HDI worden vergoed.

3.3. A is door haar klachten en beperkingen niet in staat werkzaamheden te verrichten. Zij heeft in verleden gewerkt als maatschappelijk werkster, heeft vervolgens gedurende (in ieder geval) 12 jaar niet gewerkt, maar was voornemens in het najaar van 1999 een herintrederscursus te volgen om vervolgens per januari 2000 voor 24 uur per week weer aan het werk te gaan als maatschappelijk werkster. Ter onderbouwing van het voorgaande heeft A een aantal verklaringen van familieleden en vrienden in het geding gebracht (productie 8 bij dagvaarding). Als gevolg van het ongeval kan A geen loonvormende arbeid meer verrichten, terwijl zij voorts niet meer de mogelijkheid heeft pensioen op te bouwen. Zij heeft derhalve schade geleden wegens verlies aan arbeidsvermogen alsmede pensioenschade ad (in totaal) € 173.565,-. Ter zake hiervan heeft A verwezen naar berekeningen d.d. 17 januari 2002 van Bureau Pals Schadecalculaties (productie 9 bij dagvaarding).

3.4. Voorts heeft A immateriële schade geleden ten bedrage van € 20.000,-. Daarnaast heeft A schadevergoeding gevorderd voor de door haar gemaakte kosten van rechtsbijstand, kosten van huishoudelijke hulp en – onder meer – reiskosten in verband met het bezoeken van specialisten. Ter zake hiervan heeft A verwijzing naar de schadestaatprocedure gevorderd.

3.5. HDI heeft als verweer aangevoerd dat bij A geen medisch objectiveerbaar letsel is vastge-

steld, zodat Beijersbergen voor zijn onderzoek met name afhankelijk is geweest van hetgeen A hem heeft mede gedeeld over de toedracht en de directe gevolgen van de aanrijding. Hetgeen Beijersbergen hierover heeft opgenomen in het rapport d.d. 20 september 2001 komt evenwel niet overeen met de werkelijkheid, zoals blijkt uit de registratieset, het aanrijdingsformulier en de schadecalculatie (producties 1, 2 en 4 bij conclusie van antwoord). Om die reden heeft HDI Meuwissen verzocht onderzoek te doen naar de snelheidstoename van de auto van A bij de aanrijding. Volgens Meuwissen heeft deze snelheidstoename gelegen tussen de 8 en 12 km per uur. Bij een dergelijke geringe snelheidstoename is het niet te verwachten dat langdurig whiplashletsel van enige betekenis zal ontstaan. Op grond van de rapportage van Meuwissen is – onder meer – de conclusie gerechtvaardigd dat de vrachtwagen ten tijde van de aanrijding, in tegenstelling tot hetgeen A Beijersbergen heeft verteld, geen 20 tot 30 km per uur reed, dat de auto van A niet vele meters vooruit is geslagen en dat de trekhaak van de auto in het geheel niet is geraakt. Voorts is geen sprake geweest van bewustzijnsverlies bij A, zodat ook geen sprake kan zijn geweest van de door Beijersbergen genoemde commotionele verschijnselen. Op grond van één en ander is het rapport van Beijersbergen niet bruikbaar. Hetzelfde geldt voor de aanvullende rapportage van Beijersbergen d.d. 6 mei 2003, aldus HDI.

3.6. Voorts heeft HDI betwist dat A ten gevolge van de aanrijding blijvend bepaalde fysieke inspanningen niet meer kan verrichten. Ter zake hiervan dient een verzekeringsgeneeskundige een beperkingenprofiel op te stellen. Vervolgens dient een arbeidsdeskundige te beoordelen of sprake is van verdienverlies bij A.

3.7. Ten aanzien van de door A opgevoerde schadeposten heeft HDI zich primair op het standpunt gesteld gesteld dat de medische status van A niet vast staat, zodat om die reden de gevorderde schadevergoeding niet voor toewijzing in aanmerking komt. Subsidiair heeft HDI gesteld – kort gezegd – dat de arbeidsvermogensschade van A onvoldoende is komen vast te staan omdat geen inzicht is verkregen in haar arbeidsverleden en haar kansen op de huidige arbeidsmarkt. A heeft haar stellingen op dit punt onvoldoende feitelijk onderbouwd. Hetzelfde geldt voor haar stelling dat zij voornemens was tot haar 65e levensjaar gedurende 24

uur per week te werken. Tevens heeft HDI de juistheid van de berekening van Bureau Pals Schadecalculaties betwist.

3.8. Voorts heeft HDI gemotiveerd verweer gevoerd tegen de hoogte van de door A gevorderde immateriële schadevergoeding alsmede tegen de verschuldigdheid van de overige (materiële) schadeposten en de gevorderde rente. Daarnaast heeft HDI gesteld dat A geen belang heeft bij verwijzing naar de schadestaatprocedure, zodat (ook) dit onderdeel van de verdedigingen van A moet worden afgewezen.

3.9. Ten slotte heeft HDI gesteld dat, voor zover de gezondheidsklachten van A en de daaruit voortvloeiende beperkingen al kunnen worden toegeschreven aan het ongeval, tevens rekening moet worden gehouden met de persoonlijke predispositie van A. A heeft fors overgewicht en een gespannen persoonlijkheid, hetgeen haar heftige reactie op de lichte aanrijding mede heeft bepaald, aldus HDI.

4. De beoordeling

4.1. Het gaat in deze zaak allereerst over de vraag of de door A gestelde gezondheidsklachten – in de vorm van een post whiplashsyndroom – het gevolg zijn van de aanrijding van 15 september 1999 en zo ja wat in verband daarmee de beperkingen voor A waren en nog zijn.

4.2. Voorop gesteld wordt dat het aan A is om aan te tonen dat bij haar na het ongeval gezondheidsklachten zijn ontstaan ten gevolge van whiplash.

Aan dat bewijs mogen vanwege de aard van de aandoening echter geen al te hoge eisen worden gesteld. De rechtbank neemt daarbij in aanmerking dat whiplashtrauma een aandoening is waarvan moet worden aangenomen dat dit in het algemeen niet leidt tot waarneembaar letsel en voorts tot weinig of geen objectieerbare afwijkingen. Het bewijs dáárvan kan derhalve niet van A worden gevergd. Het is voor de toepassing van artikel 6:98 BW ook niet vereist dat op gezondheidsklachten steeds een medisch etiket wordt geplakt in die zin dat sprake is van objectieerbare stoornissen en/of anatomische afwijkingen. Het gaat niet om medische maar om juridische causaliteit. Voor het aanwezig zijn van dat laatste gaat het erom of de klachten als zodanig daadwerkelijk bestaan en dat die mede gelet op de toedracht van het voorval daaraan redelijkerwijs kunnen worden

toegeschreven. De vaststelling van het whiplashtrauma vindt plaats onder meer op grond van het beloop en het patroon van de subjectief aangegeven klachten. Door de Nederlandse Vereniging voor Neurologie zijn daartoe richtlijnen opgesteld. Deze richtlijnen bevatten cumulatieve voorwaarden waaraan voldaan moet worden om subjectief aangegeven pijnklachten zonder medisch substraat aan te kunnen nemen in relatie tot een ongeval. De rechtbank acht dit in beginsel een in voldoende mate hanteerbare en aanvaardbare toetssteen.

4.3. Ter vaststelling van de aard en omvang van de (lichamelijke) klachten van A en of deze als ongevalsgevolg moeten worden beschouwd, hebben partijen gezamenlijk de neuroloog Beijersbergen aangezocht voor het verrichten van een medische expertise. Nu de partijen beide betrokken zijn geweest bij en beide hebben meegewerkt aan de totstandkoming van het als afronding van het debat (op dit punt) bedoelde deskundigenrapport, zullen zij het in beginsel ook moeten doen met de inhoud daarvan tenzij er klemmende bezwaren bestaan om daaraan beslissende betekenis toe te kennen. Dit geldt niet alleen voor de rapportage van 20 september 2001, maar ook voor de aanvullende rapportage van Beijersbergen d.d. 6 mei 2003. Deze rapportage is weliswaar gemaakt in antwoord op een brief d.d. 19 maart 2003 van de letschadespecialist van A doch de inhoud daarvan is, anders dan HDI betoogt, geenszins suggestief geweest en bij de brief is bovendien de daaraan voorafgaande correspondentie tussen de (vertegenwoordigers van) partijen gevoegd. De in de brief van 19 maart 2003 aan Beijersbergen voorgelegde vragen komen de rechtbank niet onlogisch voor en zijn dermate "open" dat niet op grond hiervan kan worden geoordeeld dat Beijersbergen niet (meer) objectief en naar beste weten en deskundigheid zijn rapportage(s) heeft opgesteld. De inhoud zelf van de aanvullende rapportage van 6 mei 2003 biedt evenmin aanknopingspunten voor een dergelijk oordeel. De enkele omstandigheid dat A zich ter zake van de rapportage d.d. 6 mei 2003 eenzijdig tot Beijersbergen heeft gewend, maakt dit niet anders. Essentieel is dat partijen vanwege het beginsel van hoor en wederhoor in de procedure zich ten overstaan van de rechter uit hebben kunnen laten over de bewijsmiddelen, waaronder de rapportages van Beijersbergen. HDI heeft die gelegenheid ruim-

schoots gehad en benut. Daarbij had het op haar weg gelegen om, indien zij belangrijke andere vragen aan Beijersbergen voorgelegd had willen hebben, dat in deze procedure concreet en gemotiveerd aan te geven. Nu HDI dat heeft nagelaten, valt niet in te zien waarom de op 19 maart 2003 aan Beijersbergen gestelde aanvullende vragen als onvoldoende zouden moeten worden gekwalificeerd en/of aan de aanvullende rapportage van 6 mei 2003 geen of minder gewicht toekomt dan aan de rapportage van 20 september 2001.

4.4. Het bezwaar van HDI tegen het gebruik van de rapportage(s) van Beijersbergen staat in verband met de volgens HDI te lage botsings-snelheid van de aanrijding. Zij meent dat Beijersbergen daarover een onjuiste voorstelling van zaken heeft gehad. De rechtbank verstaat het bezwaar aldus dat dit betrekking heeft op het vereiste volgens de onder 4.2. besproken richtlijnen dat het ongeval aanleiding moet hebben gegeven tot een mechanisch te begrijpen geweldsinwerking op de cervicale wervelkolom. Over dit bezwaar wordt als volgt geoordeeld. Beijersbergen heeft in zijn aanvullende rapportage d.d. 6 mei 2003 de door Meuwissen geconcludeerde snelheidstoename (G-kracht) van 10 tot 12 km/uur als uitgangspunt genomen. Hij heeft hierin evenwel geen aanleiding gezien zijn bevindingen d.d. 20 september 2001 te herzien omdat hij heeft opgemerkt dat gelet op de overige omstandigheden van de aanrijding, waaronder de geringe elasticiteit van de botsing en het hoge gewicht van de vrachtwagen, toch sprake kan zijn geweest van een hoge G-kracht. In dit verband is voorts van belang dat de in de diverse vakstudies op dit terrein geformuleerde theorieën tot op heden geen uitsluitel bieden over de vraag bij welke snelheidstoename tijdens een aanrijding de kans op whiplashletsel wél aanwezig moet worden geacht en bij welke snelheidstoename niet. Alhoewel de conclusies van Meuwissen op dit punt tot op zekere hoogte wel bevestiging vindt in de beschikbare literatuur, blijkt uit die literatuur eveneens van het tegendeel. De rechtbank verwijst in dit verband onder meer naar paragraaf 2.3 van het TNO-rapport van 16 mei 2001 (door A bij akte in het geding gebracht). Weliswaar heeft aan dat rapport een andere concrete casus ten grondslag gelegen dan aan de onderhavige zaak, maar dat neemt niet weg dat TNO (paragraaf 2.3 van) het rapport in alge-

mene bewoordingen heeft opgesteld. Hieruit volgt dat het verweer van HDI tegen het TNO-rapport moet worden verworpen. Als er vanuit natuurwetenschappelijk oogpunt al een (snelheids)ondergrens voor het ontstaan van whiplash letsel gesteld kan worden, dan ligt die onvoldoende zeker bij de door Meuwissen in dit geval aangehouden snelheidstoename van 10 tot 12 km/uur. Het blijft mogelijk dat vanwege persoonlijke factoren toch klachten ontstaan. Ook een dergelijk bij wijze van uitzondering voorkomend gevolg behoort te worden toegerekend aan het onrechtmatig verkeersgedrag van de aansprakelijke persoon. (vgl. gerechtshof Arnhem 3 april 2001, rechtspraak.nl, LJN: AB1425).

4.5. Beijersbergen heeft in zijn rapportage van 20 september 2001 geconcludeerd dat de door A “geuite klachten met betrekking tot verminderde belastbaarheid van de nek en schouderstreek met optredende hoofdpijnen en neuropsychologische bijzonderheden, met nu en dan ook vegetatieve reacties en tintelingen in de handen” als ongevalsgevolg moeten worden beschouwd. In zijn aanvullende rapportage d.d. 6 mei 2003 heeft Beijersbergen daaraan toegevoegd dat hij uitgesloten acht dat A haar klachten heeft voorgewend. Het door Beijersbergen gestelde postwhiplashsyndroom komt bovendien overeen met de door de neuroloog Verhagen gestelde diagnose. De rechtbank ziet ook overigens geen aanleiding om te twijfelen aan de rapportages van Beijersbergen. Dit betekent dat de door A geuite klachten daadwerkelijk bestaan en toegeschreven kunnen worden aan de aanrijding. Het causaal verband tussen de aanrijding en de klachten staat daarmee vast.

4.6. Naar het oordeel van de rechtbank kan evenwel op basis van de rapportages van Beijersbergen onvoldoende worden vastgesteld of de beperkingen van A binnen het kader van het postwhiplashsyndroom vallen of dat (gedeeltelijk) sprake is van een psychogene ontregeling. De rechtbank overweegt in dit verband als volgt.

Beijersbergen heeft in zijn rapportage van 20 september 2001 opgenomen dat A een aantal (forse) beperkingen kent op het gebied van vrije tijdsbesteding en in haar beroepsuitoefening, inclusief huishoudelijk werk. Beijersbergen heeft voorts aangegeven dat bij A sprake is van een emotionele ontregeling en van een verhoogde nerveuze spanning, die moet worden

beschouwd als van premorbide aard. In zijn rapportage van 6 mei 2003 heeft Beijersbergen hierover opgemerkt dat A een gespannen en nerveuze indruk maakt, hetgeen kan leiden tot een verhoogde subjectieve lijdensdruk. De rechtbank stelt voorop dat op grond van de predispositie-rechtspraak van de Hoge Raad (HR 4 november 1988, NJ 1989, 751 en HR 8 februari 1985, NJ 1986, 136 en 137) het causaal verband tussen de bij A na de aanrijding opgetreden klachten en de onrechtmatige veroorzaking van de aanrijding niet is verbroken omdat sprake is van bepaalde persoonlijkheidskenmerken. Dat laat echter onverlet dat sprake moet zijn van een *conditio sine qua non*-verband tussen de aanrijding en de door A gestelde schade. Dit verband ontbreekt als de beperkingen van A, de aanrijding weggedacht, reeds bestonden en de aanrijding die beperkingen niet zou hebben geluxeed of verergerd.

4.7. Op grond van het hiervoor overwogene ziet de rechtbank aanleiding zich te laten voorlichten door een deskundige, meer in het bijzonder een neuropsycholoog. Deze zal moeten beoordelen of de door Beijersbergen vastgestelde beperkingen het gevolg zijn van het whiplashletsel van A dan wel vallen binnen het kader van een psychogene ontregeling. Partijen zullen in de gelegenheid worden gesteld om zich bij akte uit te laten over de persoon van de te benoemen deskundige alsmede over de aan hem of haar voor te leggen vragen. De rechtbank ziet om proceseconomische redenen aanleiding beide partijen gelijktijdig hun akte te laten nemen.

4.8. Eerst nadat de te benoemen neuropsycholoog heeft gerapporteerd, zal worden beoordeeld of nader onderzoek door een verzekeringsgeneeskundige en/of een arbeidsdeskundige geïndiceerd is. Op voorhand overweegt de rechtbank in dit verband reeds het volgende. A heeft aangevoerd – kort gezegd – dat zij in 2000 een terugkeer op de arbeidsmarkt zou maken door voor 24 uur per week weer aan de slag te gaan als maatschappelijk werkster. Hetgeen A ter onderbouwing van een en ander heeft aangevoerd en in het geding heeft gebracht, biedt evenwel onvoldoende aanknopingspunten voor het oordeel dat A haar stellingen op dit punt aannemelijk heeft gemaakt. De rechtbank is daarom – voorshands – van oordeel dat in deze zaak eveneens een arbeidskundig onderzoek zal moeten plaatsvinden.

4.9. Voorts moet voor wat betreft de door A gevorderde verwijzing naar de schadestaatprocedure vooralsnog worden geoordeeld dat A in staat moet worden geacht haar schade nader te concretiseren. Verwijzing naar de schadestaatprocedure zal dan achterwege kunnen blijven.

5. De beslissing

De rechtbank,

- verwijst de zaak naar de rolzitting van 15 maart 2006 voor het nemen van een akte aan de zijde van zowel A als HDI over de persoon van de te benoemen deskundige (een neuropsycholoog) alsmede over de aan de deskundige te stellen vragen,
- verstaat dat hoger beroep van dit vonnis alleen mogelijk is tegelijk met dat van het eindvonnis,
- houdt iedere verdere beslissing aan haar schade nader te concretiseren. Verwijzing naar de schadestaatprocedure zal dan achterwege kunnen blijven.

NOOT

1. Tussen de expertise in opdracht van de rechter en de expertise in opdracht van partijen bestaan vaak grote verschillen als het gaat om de informatieverstrekking aan de deskundige. Een door de rechter benoemde deskundige ontvangt voorafgaand aan zijn onderzoek een afschrift van de uitspraak of beschikking met alle daarbij behorende processtukken; op die manier krijgt hij een goede indruk van de feiten die aan de zaak ten grondslag liggen en de punten waarover de partijen van mening verschillen. De buitengerechtelijke praktijk laat een geheel ander beeld zien. De meest gebruikelijke gang van zaken is hier dat de medisch adviseur van een van de partijen de deskundige een brief stuurt met daarin het verzoek een expertise te verrichten. Deze brief wordt in de praktijk wel de "aanbiedingsbrief" genoemd, omdat het de begeleidende brief is bij de medische stukken die de deskundige nodig heeft om zijn onderzoek te kunnen uitvoeren. Om discussie te voorkomen, wordt de inhoud van de aanbiedingsbrief vaak zo beknopt mogelijk gehouden.¹ Behalve het

verzoek een expertise te verrichten, bevat deze doorgaans niet meer dan de naam- en adresgegevens van de persoon op wie het onderzoek betrekking heeft, een zeer globale omschrijving van het ongeval en de klachten, een vraagstelling en een adres voor de toezending van het rapport. Deze praktijk vergroot het risico dat de deskundige zijn rapport baseert op onjuiste feitelijke uitgangspunten of voorbijgaat aan de kern van de tussen partijen bestaande geschilpunten. De bruikbaarheid van het rapport kan daardoor worden verminderd of zelfs geheel tenietgaan.

2. Een illustratief voorbeeld hiervan biedt de uitspraak Rechtbank Rotterdam 14 september 2005, «JA» 2006/16. Hierin had de deskundige, bij gebrek aan een adequate feitelijke instructie door partijen, zijn oordeel hoofdzakelijk gebaseerd op de door de benadeelde zelf tijdens het onderzoek gegeven informatie. Die bleek later op een aantal punten onjuist en onvolledig te zijn geweest. Op basis daarvan oordeelde de rechter dat het uitgebrachte deskundigenrapport niet kon dienen als bewijs van de stellingen van de benadeelde.

3. Een soortgelijke situatie doet zich voor in de onderhavige uitspraak. Op basis van de anamnese neemt de neuroloog Beijersbergen in zijn rapport tot uitgangspunt dat de snelheid van de achteropkomende vrachtwagen omstreeks 20 tot 30 kilometer bedroeg en dat de klap van de aanrijding met name was opgevangen door de trekhaak van de auto van de benadeelde. Het eerste wordt gemotiveerd betwist, het tweede blijkt zelfs geheel onjuist. Opvallend is dat de rechtbank Rotterdam en in appel ook het Hof 's-Gravenhage hierin geen aanleiding zien om een nieuw voorlopig deskundigenbericht te bevelen. De heersende leer is immers dat de rechter een dergelijk verzoek dient toe te wijzen, tenzij sprake is van strijd met de goede procesorde, misbruik van bevoegdheid of een zwaarwichtig belang zich

de aanbiedingsbrief zo kort mogelijk te houden om discussie tussen de betrokken partijen te voorkomen. De ervaring leert volgens hen "dat naarmate de inleiding meer tekst bevat, de discussie onoverzichtelijker en langdurig wordt" (zie B. Teulings en M. Weller-Swinkels, 'Evaluatie van orthopedische expertises: een verkenning', in: L&S 2001, nr. 4, p. 22).

1. In een artikel over orthopedische expertises adviseeren twee medisch adviseurs hun collega's de inleiding van

verzet tegen toewijzing van het verzoek.²

Vermoedelijk heeft een doorslaggevende rol gespeeld dat het hier ging om een verzoek tot een contra-expertise.³ Een andere belangrijke overweging, zo komt ook naar voren uit het vonnis van de Rechtbank Arnhem, zal zijn geweest dat Beijersbergen in tweede instantie wel is uitgegaan van de juiste feitelijke gegevens, maar daarin geen aanleiding heeft gezien om zijn eerder getrokken conclusies te wijzigen.

4. Uiteindelijk komt de benadeelde met de schrik vrij, doordat ook de bodemrechter het rapport van Beijersbergen tot uitgangspunt neemt. Er was naar mijn gevoel echter niet veel nodig geweest om tot een andere afloop te komen. Bovendien hebben de perikelen rond het deskundigenrapport tot een aanzienlijke vertraging van de schadeafwikkeling geleid. Daarmee illustreert ook deze uitspraak het belang van een juiste informatieverstrekking aan buiten rechte benoemde deskundigen.

A.J. Van
advocaat bij SAP Advocaten te Amersfoort en
post-doc onderzoeker aan de Vrije Universiteit te Amsterdam

75

Rechtbank Arnhem
22 februari 2006, nr. 128867/HA ZA 05-1230,
LJN AW1831
(mr. Roovers)

**Verlies van arbeidsvermogen. Smartengeld.
Verplaatste schade.**

[BW art. 6:106]

Bij een ongeval heeft de destijds 10-jarige X ernstig hersenletsel opgelopen. Hierdoor is hij ernstig be-

perkt in zowel cognitieve als fysieke functies. RVS heeft aansprakelijkheid erkend voor het ongeval. Partijen verschilden echter van mening over de hoogte van de te vergoeden schade. Allereerst heeft RVS betwist dat X zonder ongeval een academische opleiding was gaan volgen. Gezien het muzikale talent van X stelde RVS zich op het standpunt dat X een carrière in de muziekwereld had gevolgd. De rechtbank verwerpt dit verweer. Volgens de rechtbank was aannemelijk dat X een academische dan wel HBO-opleiding was gaan volgen, mede gezien het opleidingsniveau van zijn ouders en de studiekeuze van zijn broers. Het feit dat X voor het ongeval bijzondere interesse en aanleg voor muziek had maakt niet dat kan worden geoordeeld dat hij zonder ongeval voor een muzikale carrière had gekozen. Tevens oordeelt de rechtbank dat gezien de maatschappelijke ontwikkelingen, aannemelijk is dat X tot zijn 65ste jaar had doorgewerkt. Ten aanzien van het smartengeld oordeelt de rechtbank dat een bedrag van € 85.000,- gerechtvaardigd is gezien het feit dat X lange tijd in het ziekenhuis heeft gelegen, een zwaar revalidatietraject heeft ondergaan, verschillende complicaties heeft gehad met daarbij behorende belastende handelingen, hij niet kan deelnemen aan het economisch verkeer (hetgeen in schril contrast staat tot zijn familieleden) en ook zijn uiterlijk is beïnvloed door het ongeval. Voor vergoeding aan de familieleden vanwege hun hulp en steun is volgens de rechtbank op grond van de wet geen ruimte. De rechtbank acht onvoldoende grond om te anticiperen op het aanhangige wetsvoorstel inzake affectieschade. Ook indien kan worden aangenomen dat een natuurlijke verbintenis tussen X en zijn familieleden aanwezig is, bestaat geen rechtens afdwingbare aanspraak jegens RVS, gelet op de aard van zo'n verbintenis. Wel is er volgens de rechtbank sprake van verplaatste schade. De ouders van X hadden gezien hun beroep (huisarts en psycholoog) veel uren in de revalidatie en begeleiding van X gestoken. De rechtbank verwerpt het verweer van RVS dat moet worden uitgegaan van het (lagere) aantal uren die ouders zonder een dergelijk beroep aan hun gehandicapte kind zouden hebben besteed. Feit is dat X niet over "gemiddelde" ouders beschikt, aldus de rechtbank. De ouders hoefden geen genoegen te nemen met de zorg die in de revalidatiekliniek werd geboden en mochten deze zorg zelf ter hand nemen, zoals is gebeurd. De ouders hoefden voorts niet vanuit een oogpunt van schadebeperking een andere keuze te maken, zoals het kiezen

2. Zie HR 19 december 2003, LJN AL8610 (Losgebrommen paard).

3. Zie hierover A.J. Akkermans, 'De beoordeling van het verzoek om een voorlopig deskundigenbericht, in het bijzonder bij wijze van contra-expertise in een letselschadezaak', in: AV&S 2004, nr. 3, p. 91-99.